

Forord

Bogen her har ikke det ærgerrige mål at ville skildre dansk kulturhistorie i al dens bredde og mangearthet gennem tre århundreder. Derimod søger den i tekst og billeder at belyse nogle centrale forhold og sammenhænge i udvalgte dele af dansk kulturhistorie med henblik på at kunne bidrage til forståelsen af den kulturhistoriske udvikling fra den feudale enevælde-kulturs dominans o. 1700 til det moderne demokratis mangfoldighedskultur o. 2000. Gennem eksempler på de forskellige perioders arkitektur og byggeskik, billedkunst, have- og boligindretning samt for nyere tids vedkommende tillige design karakteriseres og anskueliggøres nogle historisk givne livsvilkår og fortolkninger heraf.

Det afgørende for os har været at kunne anskueliggøre nogle tænke- og forholdsmåder og ændringerne heri over tid. Vi har stilet efter at finde ydre billeder på indre tilstande, som i mange tilfælde også er kommet litterært til udtryk, hvad vi undervejs dog nøjes med blot at markere. For hvor den litterære tydning af tænke- og forholdsmåder, af bevidstheds- og mentalitetsformer, i reglen kræver megen tid at tilegne sig og megen plads for at blive karakteriseret, dør er den billedlige tydning i begge henseender oftest mere 'økonomisk'. På den måde kan den billedlige anskueliggørelse af nogle historisk givne tænke- og forholdsmåder lette adgangen til deres samtidige litterære udtryksformer.

Med de udvalgte billeder af dansk kulturhistorie 1700 - 2000 søger vi således at indkredse et tværustetisk felt, hvor arkitektur, billed- og havekunst, design og skønlitteratur er forbundne udtryksformer, for derigennem at kunne tydeliggøre, hvorledes nogle kulturformers sociale funktion og ideologiske betydning er sammenføjede.

At vort materiale alene omfatter stof fra dansk kulturhistorie, er ikke udtryk for, at vi opfatter den som en ganske særegen og unik størrelse. Tværtimod er den jo ikke bare med nutidens stigende internationalisering men allerede fra sin tidligste begyndelse fundamentalt og i omfattende grad forbundet med omverdenen. Alligevel kan det godt være formålstjenligt at beskæftige sig med kulturelle udtryksformer inden for et snævert geografisk område, netop når det drejer sig om at belyse dels historiske forandringer over tid, dels hvorledes der inden for samme tidsrum eksisterer flere kulturformer i det samme lokalområde. Kultur har altid rødder og eksisterer kun sjældent i éntal.

Størsteparten af de kulturformer, vi beskæftiger os med, har forudsat, at et materielt overskud og en disponibel tid har været til rådighed. Vores fremstilling er derfor uundgåeligt domineret af de til enhver tid herskende, magtfulde samfundsgruppers kulturformer på bekostning af de beherskedes, ligesom hovedstadens vilkår og tolkninger fylder langt mere end den provinsielle periferis. De skævheder kan der med vores valg af anskueliggørende billeder ikke rettes op på, men de kan fastholdes og kalde på andre måder at skildre kulturarven på.

Hvert af de følgende syv kapitler indledes med et ultra kort rids af de politiske og samfundsmæssige rammer for de kulturhistoriske forhold i et givet tidsrum, som kapitlet derpå tager op. Sigtet heri er ikke den udtømmende beskrivelse, men den pointerende karakteristik, hvorunder tekst og billeder forbindes, og hvor det tilstræbes, at hvert opslag bestående af en venstre- og højreside udgør en helhed. Endelig skal vi for god ordens skyld tilføje, at vi, hvad angår faktuelle forhold, ikke bidrager med noget nyt, men skamløst udnytter et udvalg af foreliggende litteratur, jf. listen herover. Hvad vi må tage på vor egen kappe, er alene de valg, der er truffet, de sammenhænge, som tilvejebringes, og de karakteristikker, der fremlægges.

Tilbage er kun at ønske vor tilskuer og læser en forhåbentlig både øjeåbnende og interessevækkende kulturhistorisk rejse i tid og rum, som i bedste fald kan danne grobund for fremvæksten af en kulturel erindring.